

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:	184
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10859
----------------------	-------

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	39
Andre medlemmer i gruppen:	396

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Høytidsmarkering og dens funksjoner i barnehagen.

Celebration of festivals and it's functions in kindergarten.

Kandidatnummer: 184 & 396.

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Michael Ivan Hertzberg

Innleveringsdato: 23.05.2024

Forord

Denne bacheloroppgaven er et resultat av samarbeidet mellom oss, to gode venninner, som har arbeidet sammen gjennom hele studieløpet. Vi har nå tilbrakt ett semester med å utforske og samle inn data om et tema vi har stor interesse for. Derfor er vi stolte av å presentere resultatet av vårt arbeid.

Vi ønsker å rette en spesiell takk til vår veileder, Michael Ivan Hertzberg, for hans uvurderlige støtte, veiledning og oppmuntring gjennom hele skriveprosessen. Hans innsikt og tilbakemeldinger har vært avgjørende for arbeidet med denne oppgaven.

Til slutt vil vi også takke de fire barnehagelærerne som stilte opp til intervju. Deres villighet til å dele sine erfaringer og perspektiver har vært en god kilde til kunnskap og forståelse, som har beriket vår studie.

Abstract

Norway has become a more multicultural society during the last decades, with an increased focus on inclusion and diversity. Norwegian kindergartens have had to adapt their practices regarding the celebration of festivals. This societal development is also reflected in the Framework Plan for kindergartens and its versions from 1996 to 2017. The framework plan has shifted from providing guidelines on how the children in Norway's kindergartens should be raised according to Christian core values to encompassing values rooted in Christian and humanistic heritage.

As kindergarten teacher students, we have realized that this topic can be challenging and sensitive to some. In this bachelor thesis, we have therefore explored how the celebration of religious and other festivals or holidays has evolved over time, as well as how the Framework plan for kindergartens has followed this development. Our research question is as follows: What functions does the celebration of festivals serve in kindergartens? By studying theory and interviewing voices from various kindergartens, we have gained greater knowledge about how educational celebrations of festivals should be conducted, and how to support children and parents both on an individual and societal level.

Innholdsfortegnelse

Innledning	6
<i>Valg av tema og problemstilling.....</i>	<i>6</i>
Relevante føringer	7
<i>Lov om barnehager.....</i>	<i>7</i>
Tolkninger av barnehageloven.....	7
<i>Rammeplan.....</i>	<i>8</i>
Et historisk blikk på høytidsmarkering i rammeplanen	8
Teori	11
<i>Høytidsmarkering og dens funksjoner</i>	<i>11</i>
<i>Mangfold i norske barnehager</i>	<i>12</i>
<i>Identitet og kultur</i>	<i>12</i>
<i>Vanliggjøring.....</i>	<i>13</i>
<i>Pride og skolegudstjenester – kontrovers?</i>	<i>13</i>
<i>Sekularisering.....</i>	<i>14</i>
<i>Samlende og speilende.....</i>	<i>14</i>
<i>Personalets kompetanse</i>	<i>15</i>
Hva er feiring – og hva er markering?	15
<i>Foreldresamarbeid.....</i>	<i>16</i>
<i>Funksjonsteori oppsummert</i>	<i>16</i>
Metode.....	17
<i>Kvalitativ metode.....</i>	<i>17</i>
<i>Informanter.....</i>	<i>18</i>
<i>Innsamling av data</i>	<i>18</i>
<i>Bearbeiding av materiale</i>	<i>19</i>
<i>Validitet</i>	<i>20</i>
<i>Metode oppsummert</i>	<i>21</i>
Resultater	22
<i>Intervjuobjektene bakgrunn</i>	<i>22</i>
<i>Hva føler intervjuobjektene rundt høytidsmarkering?</i>	<i>22</i>
<i>Hvilke religiøse høytider markeres?</i>	<i>23</i>
<i>Har markeringen av høytider endret seg i løpet av de siste årene?</i>	<i>23</i>
<i>Hvilke ikke-religiøse markeringer finner sted i barnehagene?.....</i>	<i>23</i>
<i>Foreldresamarbeid.....</i>	<i>24</i>
<i>Oppsummering av resultater</i>	<i>25</i>
Hvilke funksjoner har høytidsmarkering i barnehagen?	25
<i>Oppgavens gyldighet</i>	<i>25</i>

<i>Kulturarv</i>	25
Representasjon av mangfold	26
Andregjøring – vanliggjøring?	26
<i>Identitetsbekreftelse</i>	27
Lojalitetskonflikt	28
Fellesskap og foreldresamarbeid	29
<i>Samlende øyeblikk</i>	30
Pride	31
Hvorfor beholde høytidsmarkeringer?	32
Avslutning	34
Litteraturliste	35

Innledning

Valg av tema og problemstilling

I denne oppgaven har vi valgt å skrive om markering av høytider i norske barnehager.

Høytidsmarkeringer har over lengre tid vært en kjær tradisjon i Norge, med historiske røtter i eldgamle ritualer og feiringer. Fra vikingenes midtvinterfest, kjent som «Jól», til nåtidens høytidsfeiringer av jul, påske og nasjonaldager. Markeringer av høytider i Norge har gjennomgått en betydelig omveltning de siste årene, i takt med økt sekularisering, økt innvandring og det økende mangfoldet i befolkningen. Nye og unike høytider har funnet sin vei inn i fellesskapet, og en nylig begivenhet har forankret denne utviklingen. Om vi ser tilbake til mai 2023, ble den hinduistiske fargerike og livlige festivalen Holi arrangert på Festplassen i Bergen. Dette historiske øyeblikket vitner om hvordan minoritetskulturer får ta mer plass i den norske feiringstradisjonen.

I tråd med samfunnets utvikling og det økte fokuset på inkludering og mangfold, har norske barnehager også måttet tilpasse praksisen når det gjelder markering av høytider. Denne samfunnsutviklingen er også synlig gjennom utviklingen Rammeplanen for barnehagen har gjennomgått fra 1996 til 2017. Rammeplanen har for eksempel gått fra å gi føringer rundt hvordan barn i barnehagen skal oppdras med kristne grunnverdier, til at verdiene skal ligge i kristen og humanistisk arv. Som barnehagelærerstudenter har vi innsett at dette temaet kan være utfordrende og sensitivt. Når man er pedagog i barnehagen har man et stort ansvar når det gjelder gjennomføringen av markeringer og inkludering gjennom dem, både religiøse og ikke-religiøse. I denne oppgaven ønsker vi derfor å utforske hvordan disse tradisjonene og markeringene i norske barnehager har utviklet seg over tid, samt hvordan rammeplan for barnehager har fulgt utviklingen. Problemstillingen vår lyder som følger: Hvilke funksjoner har høytidsmarkeringer i barnehagen?

Som kommende barnehagelærere er vi opptatte av hvordan vi som pedagoger planlegger rundt og markerer både religiøse høytider og andre merkedager i barnehagen. Vårt mål med oppgaven er ikke nødvendigvis å finne en fasit rundt hvordan pedagogiske markeringer i barnehagen skal være, men heller undersøke denne samfunnsmessige omveltningen og funksjonene høytidsmarkering i barnehagen har. I denne oppgaven vil vi også ta et dypdykk i Rammeplanen for barnehagen og dens tidlige versjoner. Vi ønsket å lytte til stemmer fra ulike pedagoger fra ulike barnehager rundt hvordan ting gjøres, samt se om den pedagogiske praksisen samsvarer med utviklingen.

Relevante føringer

I dette kapittelet vil vi presentere relevante føringer fra Rammeplan for barnehager og barnehageloven for å belyse vår problemstilling. Rammeplan for barnehagen og barnehageloven er ikke direkte å regne som teorifundament, men de utgjør likevel viktige dokumenter siden de gir retningslinjer og føringer for arbeidet i barnehagen. Dokumentene er også de viktigste vi har når det kommer til markering i barnehagen. Av den grunn velger vi å anse disse som relevante i teorikapittelet, da vi vil benytte oss av dem i både analysen av resultater samt i drøftingen rundt barnehagens praksis. Først skal vi redegjøre for relevante lover og forskrifter, før vi tar for oss utviklingen barnehageloven og rammeplanen har hatt gjennom de siste tiårene.

Lov om barnehager

Barnehageloven fungerer som et juridisk rammeverk som angir det norske barnehager er pliktet til å gjøre. Den gir tydelige retningslinjer for barns rettigheter, ansvaret personalet har og hvordan barnehagene skal drives. Barnehageloven §1 fastslår at barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, samt verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.¹

For vår oppgave blir det også viktig å nevne barnehageloven §1a, som gir private barnehager lov til å bestemme at formålsbestemmelse ikke skal forankres i kristen og humanistisk arv og tradisjon, samtidig som den gir private barnehager eller barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke, adgang til å fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål som et supplement til barnehagelovens forhåndsbestemmelse. Dette kan for eksempel være en kristen utvidet formålsparagraf.

Tolkninger av barnehageloven

Akkurat som andre lover, kan loven om barnehagens formål tolkes forskjellig. Det er to tolkninger som er spesielt relevante her. Den første tolkningen, kalt kontinuitetstolkningen, ser på rekkefølgen av leddene i formålsbestemmelsen, og argumenterer for at «grunnleggende

¹ I dag ser barnehagens formålsbestemmelse i barnehageloven §1, første ledd slik ut: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene» (Lov om barnehager, 2005, §1).

verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon» skal ha et fortrinn over andre verdier. Denne tolkningen vektlegger den tidligere formålsbestemmelsen i barnehageloven fra 1983, som la vekt på en kristen verdiforankring. Den gamle formålsbestemmelsen sa at barnehagen skulle hjelpe barna med å få en oppdragelse basert på kristne verdier. Dette var begrunnet ut ifra at over 90% av befolkningen var medlemmer av statskirken eller andre kristne trossamfunn, og ønsket at barna deres skulle ha en kristen oppdragelse. Den gamle barnehageloven §1 var derfor et uttrykk for religion på samfunnsnivå (Hovdelien, 2017, s.292-293).

Det finnes også en annen tolkning som kalles bruddtolkningen. De som støtter denne tolkningen, argumenterer for at formålsbestemmelsen fra 2010 har brudd med barnehagens tidligere kristne formålsparagraf. De mener at formålsparagrafens innhold er en liste over verdier som er forankret i ulike religioner og livssynstradisjoner, inkludert menneskerettighetene. Først nevnes verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, deretter følger det en rekke eksempler på hva kristen og humanistisk arv og tradisjon innebærer, slik som respekt for menneskeverd og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Deretter slås det fast at disse verdiene også finnes i forskjellige religioner og livssyn, og at de er forankret i menneskerettighetene. En slik tolkning vil i praksis blir forstått som overordnet de andre religions- og livssynstradisjonene (Hovdelien, 2017, s. 293).

Rammeplan

Rammeplan for barnehagen er en forskrift til Barnehageloven, som går mer i dybden av hva barnehagehverdagen bør og skal inneholde. Dette inkluderer pedagogiske tilnærminger, barns trivsel og utvikling, foreldresamarbeid og samarbeid med lokalsamfunnet. Den legger også føringer rundt hvordan barnehagene skal arbeide med mangfold og inkludering, som er særs viktig når det kommer til vår oppgave og problemstilling. Rammeplan for barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9) vektlegger at barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.

Et historisk blikk på høytidsmarkering i rammeplanen

Belseth og Winje hevder at man gjerne vil møte utfordringer under arbeidet med høytidsmarkeringer, i og med at en er nødt til å ta mange motstridende hensyn. Noen vil feire,

mens andre helst ser at dagen forbigås i stillhet. Noen vil gjerne at feiringen skal ligne mest mulig på en feiring, mens andre ser for seg en form for skoletime. Noen vil være redde for forkynnelse, mens andre er bekymret for at «norske tradisjoner» skal gå tapt i den pluralistiske barnehagen (Belseth & Winje, s.103).

Rammeplanen 1996 understreker betydningen av kultur og religion i barnehagen. Kultur blir i kapittel 5 definert som; «felles atferdsmønstre, kunnskaper, verdier, holdninger, erfaringer og sammenhengende tankemønstre og uttrykksmåter» (Barne- og familiedepartementet, 1996, s.57). Det står videre noe om den samiske kulturens spesielle stilling i Norge. Fortsettelsen på dette blir tatt opp i kapittel 6, hvor det står om hvordan samiske barnehager skal drives, samt bakgrunnen til samene. Kapitlet kan tolkes som en egen rammeplan for samiske barnehager ettersom at det bare er i samiske barnehager barna har krav på oppfølging innenfor språk og kultur (Barne- og familiedepartementet, 1996, s. 89-105). Her ser man gjerne starten på at den samiske nasjonaldagen fant sin plass i barnehagen ettersom nasjonaldagen ble stiftet 6.februar 1992, til minne om det første samiske landsmøtet i Trondheim i 1917. I den første rammeplanen står det at nasjonaldagen skal feires om man har den samiske kulturarven i barnegruppen, men vi kan se i nyere rammeplaner at den samiske nasjonaldagen får mer og mer plass i landets barnehager (Olsen & Sollid, 2019, s. 113-115).

Videre i rammeplanens (1996) kapittel 5 finner vi punktet religion og etikk – verdiformidling og oppdragelse. Kort fortalt gjelder ikke dette punktet for alle barnehager, men for offentlige og private barnehager som ikke har reservert seg fra barnehagelovens kristne formålsbestemmelse i vedtakene. I dette delkapitlet står det at kristendom er en stor del av premissene for verdier og holdninger. Delkapitlet blir avsluttet med at alle barns religiøse bakgrunn og tradisjoner må vises respekt til, uavhengig om barnet er norsk eller fra andre kulturer (Barne- og familiedepartementet, 1996, s. 64-66).

«Oppdragelse og verdiformidling» er også et punkt tatt ut fra rammeplanen (1996). Her står det noe om at barnehagen har en stor del i oppdragelse og verdiformidling, men at det er foreldrene som har hovedansvaret. Barnehagen skal jobbe så langt det er mulig etter foreldrenes ønsker og oppfatninger. Etter dette skrives det at barnehagens oppdragelse etter loven skal skje i samsvar med kristne grunnverdier. Det blir lagt frem flere ganger at det er de voksne som er forbilder for barna (Barne- og familiedepartementet, 1996, s.68).

Det siste som står i rammeplanen (1996) om religion er et lite avsnitt med overskriften «høytider og tradisjoner fra andre kulturer og religioner». Her står det at barnehagen skal markere andre høytider og tradisjoner fra andre kulturer som er representert i barnegruppen. Dette begrunnes med at barnehagen vil vise at den opplever den fremmede kulturen som verdifull, og skriver at barna kan lære både skikk og bruk ved fester i andre kulturer. Her skrives det at barnas familie og tospråklige assistenter vil være viktige ressurser for å synliggjøre andre høytider og tradisjoner enn de nasjonale norske (Barne- og familiedepartementet, 1996, 70).

I rammeplanen fra 2006 er ikke etikk, religion og filosofi definert som et eget fagområde i barnehagen, i motsetning til rammeplanene fra 1996 og 2017. I stedet blir disse temaene tatt opp i barnehagens verdigrunnlag. Her står det at; «den etiske veiledning barnehagen gir, må ta hensyn til barnas alder og enkelte hjemskulturelle, religiøse og verdimeslige tilknytning» (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.11). Videre understreker rammeplanen betydningen av å respektere det enkelte barn og foreldres integritet, samt legge til rette for refleksjoner over egne verdier og handlinger i personalets pedagogiske drøftinger (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.12).

I avsnittet som omhandler «inkluderende fellesskap med plass til det enkelte barn» tas temaene opp igjen. Her blir det vektlagt at ulike individer og kulturelle uttrykk skal møtes med respekt for det som er forskjellige. Videre påpekes det at ved å belyse både ulikheter og fellesnevner kan det gi grunnlag for forståelse og innsikt (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.18).

Temaene blir også berørt under avsnittet «barnehagen som kulturarena». Det påpekes her at Norge er preget av språklig, kulturelt og religiøst mangfold, og at dette mangfoldet bidrar til å styrke fellesskapet i barnehagen. Rammeplanen understreker at også samisk urbefolkning, nasjonale minoriteter og barn fra ulike etniske minoritetskulturer skal støttes i å utvikle sin doble kulturtilhørighet. De begrunner arbeidet med at samhandlinger med ulike kulturer og tradisjoner legger grunnlag for respektfullt mangfold blant etniske grupper (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.30).

Den reviderte Rammeplanen for barnehagen som kom ut i 2017, ga tydeligere føringer rundt hvordan barnehagene skal arbeide. Implementeringen av den nye rammeplanen gjorde at det

jobbes mer aktivt med de forskjellige fagområdene. Likevel kan man se at det jobbes mindre med fagområdet Etikk, religion og filosofi. Innenfor dette fagområdet i rammeplanen står det at merkedager, høytider og tradisjoner skal markeres. Dette innenfor den kristne kulturarven, men også de livssyn og religioner som er representerte i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.55). Det kan se ut til at det fremdeles jobbes mye med kristendommen, mens det jobbes mindre systematisk rundt «minoritetsreligionene» (Hidle., 2017, s. 84).

Hidle & Krogstad hevder at styringsdokumentene har gjennomgått en utvikling når det gjelder markering av høytider og tradisjoner knyttet til ulike religioner og kulturer i barnehagen. Fra 1996 ble det innført formelle retningslinjer for å inkludere alle representerte religioner og kulturer, med spesielt fokus på kristne høytider og tradisjoner. Denne tilnærmingen understreket viktigheten av å skape fellesskap og toleranse, men med en tendens til å privatisere andre religioners og kulturers feiringer (Hidle & Krogstad, 2015, s.159).

Etter hvert ble det tydelig at alle religioner og livssyn skulle være synlige og inkluderes i det offentlige rommet, og barnehagen fikk ansvar for å markere og lære barn om disse. Fra 2011 ble den kristne formålsparagrafen fjernet, og rammeplanen reflekterte en mer mangfoldig tilnærming til religion og kultur. Det ble barnehagens ansvar å inkludere og lære barn om alle representerte religioner og kulturer. Hidle & Krogstad skriver at selv om det har vært et skifte mot å inkludere alle religioner og livssyn i barnehagens praksis, viser undersøkelser at det fortsatt er utfordringer med systematisk arbeid rundt minoritetsreligioner og livssyn i barnehagene. Dette understreker behovet for å kontinuerlig bevisstgjøring og arbeid for å sikre inkludering og respekt for alle religiøse og kulturelle bakgrunner blant barna i barnehagen (Hidle & Krogstad, 2015, s. 159-160).

Teori

Høytidsmarkering og dens funksjoner

Kulturarv, identitetsbekreftelse og samlende øyeblikk er tre funksjoner ved høytidsmarkering som vi har hatt fokus på gjennom arbeidet med denne oppgaven. Med disse funksjonene i bakhodet har vi lest teori, rammeplanens utgaver og holdt intervjuer med barnehagelærere fra forskjellige barnehager med ulike utgangspunkt. Høytidsmarkering i barnehagen vil gjerne ha mange funksjoner, og vi har derfor gjort et forsøk på å «fusjonere» dem sammen til tre ulike kategorier. I funksjonen kulturarv ser vi først på forståelsen av kultur og hva den innebærer,

og på hvordan kulturarven berører barnas kulturelle identitet og forståelse av samfunnets mangfold. Her vil vi også komme inn på vanliggjøring, og hvordan dette er en ønskelig metode for å fremme mangfoldet både innad i barnegrupper, barnehager og i samfunnet. Deretter vil vi komme inn på identitetsbekreftelse, og hvordan dette er viktig for alle på individnivå og i større grupper samt samfunnet generelt. Sist, men ikke minst har vi undersøkt rundt hvordan markeringer av religiøse og ikke-religiøse dager kan være en del av de essensielle samlende øyeblikkene.

Mangfold i norske barnehager

Ifølge statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB, 2017) hadde andelen minoritetsspråklige² barn i norske barnehager mer enn femdoblet seg siden år 2000 til 2017. I 2023 utgjorde barn med minoritetsbakgrunn rundt 20,4% av barnehagebarn i Norge. Dette gir en mer sammensatt og mangfoldig sammensetning av barn i norske barnehager, med ulike språk, kulturer, religioner og tradisjoner. Denne økende mangfoldigheten gir både utfordringer og muligheter for barnehager og personalet, som må tilpasse sin pedagogiske praksis for å sikre inkludering og like muligheter for alle barn. Det er derfor nødvendig å fortsette arbeidet med å sikre høy kvalitet i barnehagetilbudet uavhengig av barnas bakgrunn (SSB, 2023).

Identitet og kultur

Identitet og kultur henger tett sammen. Kultur består av mønstre og elementer som former hverdagen og vår forståelse av verden rundt oss. Edward Burnett Taylor definerer kultur som den sammensatte helheten som omfatter kunnskap, tro, lover, kunst, moral, skikker og andre ferdigheter og vaner som en gruppe mennesker har tilegnet seg som medlemmer av et samfunn (Hovdelien, 2019, s.102). Kultur spiller en betydningsfull rolle i hvordan identiteten vår formes både som individer og som en del av en større gruppe. Identitet og kultur er gjensidig konstruktive, da vi både påvirkes av kulturen og bidrar til å forme den gjennom våre handlinger og erfaringer (Zachrisen, 2020, s.16).

Som nevnt tidligere sier rammeplanen at merkedager, høytider og tradisjoner innenfor den kristne kulturarven, og de livssyn og religioner som er representerte i barnehagen skal markeres. For å forstå begrepet kulturarv, må en derfor gjerne først se på hva kultur innebærer. Kulturarv refererer til arven av kulturelle elementer som erverves gjennom

² Barn med svensk, dansk eller engelsk som morsmål regnes ikke med blant disse.

generasjoner, og som formidler en gruppes eller samfunns identitet, verdier, kunnskap og tradisjoner. Kulturarv representerer det vi har arvet fra tidligere generasjoner, inkludert tradisjoner, kunst, historie og måter å leve på. Historie og kulturarv har en tydelig forbindelse, da kulturarven kan betraktes som den historiske «plattformen» som samfunnet bygger på. Den over tusen år lange kristne påvirkningen som har satt preg på den norske kulturen og samfunnet som helhet vil være et eksempel på dette (Hovdelien, 2019, s.102).

Vanliggjøring

Vanliggjøring er motsetningen til det uønskelige fenomenet «andregjøring» som skiller mellom «oss» og «de andre». Tone Hellesund (2021) hevder at begrepet «vanlig» uttrykker kulturelle verdier, som igjen er knyttet til normer og normativitet. Begrepet har også makt til å inkludere eller ekskludere, og er ikke et statistisk naturfenomen. Det er en kulturell kategori som vi burde være bevisste på (Hellesund, 2021). Dette fordi å bli andregjort, eller utpekt som medlem av en minoritetsgruppe vil plassere individet i en sårbar posisjon, med virkelige konsekvenser. Dette selv om «kategorien» individet plasseres i er kulturelt konstruert. Barn og unge skal oppleve inkludering og føle at de er en del av det «vi»-et som skolen og barnehagene skal skape. For de yngste, altså barnehagebarna er det spesielt viktig å bli inkludert i vanligheten (Hellesund, 2021, s.349).

Pride og skolegudstjenester – kontrovers?

For denne oppgaven er begrepet vanliggjøring aktuelt både når det kommer til markeringer av religiøse høytider, men også når vi senere drøfter rundt for eksempel markering av pride i barnehager. Det samme gjelder den klassiske skolegudstjenesten, som vil være det neste barna i barnehagen møter. Oddrun Bråten hevder at debatten om skolegudstjenester handler om kulturell og politisk maktutøvelse med både motstand mot og engasjement for vedlikehold av tradisjonen (Bråten, 2019, s. 139). Vi velger å lenke poenger fra Oddrun Bråtens (2019) artikkel opp mot pride som er en lignende og aktuell hendelse med symbolsk og politisert relevans. Pride symboliserer likestilling og aksept av LHBTQ+-rettigheter. Markeringen har symbolsk betydning, og kan sammenlignes med hvordan skolegudstjenester symboliserer bestemte verdier og tradisjoner. Begge disse temaene belyser spenninger mellom «tradisjonelle» verdier, og mer moderne og inkluderende holdninger. Den debatten som finner sted rundt skolegudstjenester og markering av pride reflekterer pågående samfunnsdebatter om rettigheter, inkludering og politiske prioriteringer. Dette viser hvordan høytider og

markeringer kan bli kontroversielle hendelser – som igjen kan gjøre det vanskelig å ta et standpunkt til dem i barnehagen.

Sekularisering

Begrepet sekularisering blir aktuelt i forhold til vårt tema og problemstilling. Sekularisering er når religion og religiøse institusjoner spiller en mindre rolle i samfunnet, både når det kommer til å uttrykke kollektive trosforestillinger, definere verdier og påvirke den enkeltes individuelle identitet (Hovdelien, 2017, s.37). Den stillingen kristendommen har hatt i det norske storsamfunnet er blitt svekket. Parallelt med sekulariseringen er samfunnet blitt flerkulturelt. Et eksempel som belyser denne samfunnsendringen kunne man høre i en tale Kong Harald V holdt høsten 2016: «Nordmenn tror på Gud, Allah, Altet og Ingenting» (Stålsett, 2021, s.25). Den nye formålsparagrafen for barnehagen kan forstås ut fra denne samfunnsutviklingen. Å opprettholde en formålsparagraf med ensidig kristen verdiforankring ville være utfordrende, og heller ikke ønskelig i et samfunn preget av sekularitet og flerkulturalitet (Hovdelien, 2017, s.37). Sekularisme handler altså om forholdet mellom religion og stat, og Norge sikter seg mot en myk form for sekularisme.

Begrepet «livssynsåpent samfunn» som ble brukt først i 2013 før det senere ble innlemmet i offentlige styringsdokumenter kan ses i sammenheng med sekularismens preg på landet. Ut fra utredningen «Det livssynsåpne samfunn» (NOU 2013:1, 2013), kan begrepet kort defineres som et samfunn der det tilrettelegges for en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk som sikrer tros- og livssynsfrihet gjennom juridiske, økonomiske og institusjonelle rammer. Dette vil også innebære at religion og livssyn får være en synlig og akseptert del av både privat og offentlig liv. Det er også av betydning å nevne at utredningen ikke nevner skoler og barnehager, selv om mye av det som blir tatt for seg er høyst aktuelt innenfor disse arenaene.

Samlende og speilende

Zachrisen skriver om omsorg som støtte til barnefellesskap og vektlegger på betydningen av at omsorgen barna mottar i barnehagen tar hensyn til barns tilhørighet, og fellesskapet barn skaper sammen. Å føle seg inkludert i et barnefellesskap kan gi en unik følelse av tilhørighet, ulik fra det å delta i familien. Å være en del av et slikt fellesskap kan bidra til å bygge vennskap på tvers av kulturelle og språklige forskjeller, og det kan gi en ny forståelse av verden (Zachrisen, 2020, s. 91-125).

Personalets kompetanse

Rammeplanen sier at barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Her legges det vekt på at personalet i den enkelte barnehage skal bruke mangfoldet som en ressurs. For å sikre dette er det viktig at man som barnehagelærer har god kontakt med foresatte, samtidig som en må ta ansvar for å tilegne seg fagkunnskap i religions- og livssynsfeltet. Dette er en viktig forutsetning for å lykkes i at barna får gi uttrykk for egne religiøse tanker og opplevelser, samtidig som en skal sørge for at de ikke blir utsatt for religiøs påvirkning (Belseth & Winje, 2022, s.19).

Personalet bør inneha kunnskap om ulike religiøse og kulturelle tradisjoner og høytider som feires av barna i barnehagen. Dette vil innebære å være oppdatert på ulike trosretninger, tradisjoner og symboler knyttet til høytider som for eksempel jul, påske, ramadan, hanukka, diwali og lignende. Personalet bør være bevisste på forskjellene mellom disse høytidene, og kunne forklare dem på en alderstilpasset måte til barna. Innledningsvis nevnte vi at det i 2023 ble arrangert holi på Festplassen i Bergen for første gang. Dersom personalet for eksempel vet at et barn har feiret holi med familien sin, er å gi oppmerksomhet til denne hendelsen en fin måte å møte barnet på. Personalet må også være oppmerksomme på og respektere at ikke alle barn og deres familier ikke feirer eller ønsker å delta i religiøse høytider. Når det kommer til markering av disse er det viktig at personalet er nøytralt og balansert, og er åpne for å inkludere markering av ikke-religiøse høytider, som nasjonale høytider eller internasjonale markeringer som kan være relevant for barna i barnehagen.

Hva er feiring – og hva er markering?

Bevissthet rundt distinksjonen mellom hva som er feiring og hva som er markering er også viktig. En høytidsfeiring vil omfatte forkynnelse, mens en høytidsmarkering innebærer at man samles for å markere at noen feirer en høytid. Markeringer som denne kan samle barn med forskjellig religionstilhørighet, og omfatter bare formidling av «fagstoff» med relevans. Hensikten vil være å realisere de sentrale verdiene som toleranse og respekt fra rammeplanen (Winje, 2010, s.25).

Foreldresamarbeid

Et viktig og avgjørende aspekt i forbindelse med høytidsmarkering i barnehagen er foreldresamarbeidet. Foreldre og foresatte har både rett og ansvar for sine barn, foreldreretten omfatter friheten til å oppdra barna sine på en måte som samsvarer med verdiene, idealene og preferansene foreldrene har (Belseth & Winje, 2022, s.17). Dersom personalet kartlegger rundt hvilke høytider og tradisjoner som er viktige for familiene gjennom samtaler, spørreskjemaer og andre former for kommunikasjon, vil man sitte igjen med informasjon om hvilke høytider som er relevante. Det er barnehagen som står ansvarlig for å skaffe seg den kunnskapen som trengs for å ivareta hensynet til foreldrene (Hidle, 2017, s. 74). Foreldre og foresattgruppen bør også bli inviterte til å dele kunnskap, erfaringer og tradisjoner fra deres kulturelle og religiøse bakgrunn. Personalet bør også ha en åpen dialog med foresatte om hvordan de ønsker at deres barn skal delta i ulike høytidsmarkeringer.

I arbeidet med markeringer av religiøse og kulturelle høytider vil det også være viktig å dele informasjon om de aktuelle markeringene, og hvordan de markeres. Personalet kan for eksempel informere om aktiviteter, matretter, sanger eller historier som blir brukt i markeringene. For eksempel kan det være nyttig å dele ut et skriv i begynnelsen av året, som viser sammenheng og oversikt rundt markeringer som vil finne sted. Dette kan bidra til å øke forståelsen og involveringen fra foreldre og foresatte. Summen av disse tiltakene kan bidra til å styrke foreldresamarbeidet når det kommer til markering av religiøse og ikke-religiøse høytider i barnehagen, og sikre at alle barn og familier føler seg inkludert og respektert.

Funksjonsteori oppsummert

Som nevnt innledningsvis i teorikapitlet, har vi hatt de tre funksjonene kulturarv, identitetsbekreftelse og samlende øyeblikk i bakhodet når vi har lest og lett etter teori til oppgaven. Det finnes et hav av teori og informasjon rundt temaet høytidsmarkering i barnehagen, men vi har valgt å benytte oss av de vi selv føler passer best til problemstillingen. Mye av teorien vil passe til alle funksjonene selv om de fremstår forskjellige, og som man ser henger mye av det sammen.

Metode

Når man skal gjennomføre et forskningsprosjekt må man benytte en form for metode. Metoden blir brukt som et verktøy som kan hjelpe oss å få svar på spørsmål og få ny kunnskap innenfor feltet. Metoden handler i hovedsak om hvordan vi innhenter, organiserer og tolker informasjon (Larsen, 2017, s.17).

Når man er i gang med en forskningsprosess, er den ofte delt inn i ulike faser. Disse fasene trenger ikke være i riktig rekkefølge. Faseinndelingene kan derimot brukes som en mal for å få en ryddig måte å arbeide på, i tillegg til god struktur. Faseinndelingen ser sånn her ut:

1. Valg av tema og problemstilling
2. Bestemme utvalg og variabler/ kategori
3. Innsamling av data
4. Bearbeiding av data
5. Analyse av data
6. Tolkning av data
7. Utarbeiding av rapport

(Larsen, 2017, s.18)

Først av alt måtte vi finne ut hvilket tema vi ville undersøke nærmere. Her leste vi oss opp på forskjellige temaer som er dagsaktuelle i barnehagen, og som vi føler genuin interesse for.

Valget falt på at vi ville skrive om mangfold. Deretter fant vi en problemstilling som skulle svare på et spørsmål vi begge to ønsket å vite mer om. Vi ville også finne en problemstilling som var avgrenset og konkret, men med mulighet for å dra inn mange perspektiver (Larsen, 2017, s.20-21). Problemstillingen vi da endte opp med var: «Hvilke funksjoner har høytidsmarkeringer i barnehagen?».

Kvalitativ metode

I den andre fasen av forskningsprosessen gjorde vi en beslutning angående deltakere og metode for vår undersøkelse. Vi konkluderte med at den mest hensiktsmessige tilnærmingen til vår problemstilling var å benytte oss av en kvalitativ metode ved hjelp av intervju. Valget om å benytte en kvalitativ tilnærming fremfor en kvantitativ ble gjort med tanke på å oppnå mer utfyllende svar. En spørreundersøkelse kunne for eksempel gitt oss bredde og oversikt over hvilke høytider som blir markert i et område. Vi valgte derimot å ha intervjuer, ettersom

ønsket vårt var å få mer utfyllende svar om de tre funksjonen vi hadde valgt oss på forhånd (Larsen, 2017, s.25.26).

Informanter

Personene som ble valgt ut til å være med i undersøkelsen kaller vi informanter. Vi valgte å ha med fire ulike barnehagelærere der de fleste har stilling som pedagogisk leder på en avdeling. Grunnen for valget er at informantene har god oversikt over hva som skjer på den enkelte avdeling, i tillegg til å være en stor del av planleggingen bak alt som skjer. Vi valgte også å intervju fire ulike barnehagelærere for å få innblikk i hvordan forskjellige barnehager arbeider med temaet. Vi har bevisst valgt informanter fra et bredt spekter av ulike barnehager i landet. På denne måten har vi fått lytte til stemmer fra større byer, mindre kommuner, kommunale og private barnehager med og uten utvidet kristen formålsparagraf.

Innsamling av data

Fase tre handler om innsamling av data, og det var her vi innhentet informasjon om virkeligheten som er relevant for problemstillingen vår. Her har vi både primær- og sekundærdata. Primærdataen går ut på den informasjonen vi får gjennom intervjuene vi har hatt med informanter. Sekundærdata er alt annet vi vil bruke i forskningsprosjektet av artikler, lover og regler, bøker osv. Denne type data er forskning som tidligere har blitt gjort av andre. (Larsen, 2017, s.97). Vi startet med å sende en melding til de informantene vi ønsket om hva vil ville undersøke og om de ville stille til intervju. Når vi hadde fått bekreftelse på at de ville delta, sendte vi en intervjuguide der informantene kunne se spørsmålene på forhånd.

Informantene fikk også valget om å svare skriftlig eller stille på et zoomintervju med oss. Vi valgte å gi informantene denne muligheten da vi vet hvor travel barnehagehverdagen kan være, og for å legge rette til at alle fikk mulighet til å svare. Intervjuet valgte vi å ha mest mulig anonymt, fordi personverndata er mindre relevant for vår problemstilling. Det vil aldri bli helt anonymt, men vi ønsket å minimere bruk av personverndata. På grunn av dette trengte vi derfor ikke søke tillatelse hos Sikt. Vi bestemte på forhånd at en av oss skulle holde selve intervjuet, mens den andre skrev ned svarene. Informantene ble sendt et referat etter intervjuet for å godkjenne at vi har fått den rette informasjonen, i tillegg til mulighet for å legge til mer (Larsen, 2017, s.97-98).

I et kvalitativt intervju vil vi få inn informantenes erfaring, meninger og følelser. Vi hadde for eksempel spørsmål både om hvordan barnehagen som en organisasjon jobbet, men også hva informanten selv følte rundt temaet. Vi brukte et semistrukturert intervju hvor man har en fleksibel intervjuguide. Her har man satte spørsmål, men er fleksibel i forhold til rekkefølge og har mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål. Oppfølgingsspørsmålene blir ofte brukt for at en vil ha mer informasjon om svaret som allerede er gitt eller få et mer konkret svar (Larsen, 2017, s.98-99).

Første spørsmål ga informanten mulighet til å fortelle om seg selv og sin avdeling. Dette ga intervjuet en myk åpning. Vi hadde fokus på at det var åpne spørsmål, og at vi ikke spurte om det samme på forskjellige måter. Som nevnt tidligere hadde vi både spørsmål som handlet om barnehagen, men også informantens følelser, verdier og holdninger. Vi prøvde å få spørsmålene korte og konkrete slik at det skulle være lett å forstå. På forhånd av intervjuet sørget vi for at informanten visste at det ikke var noe som var rett eller galt, og at vi ikke var ute etter en fasit. Med å gjøre dette ønsket vi å sitte igjen med ærlige svar hvor informantene følte de kunne fortelle om både positive og negative sider (Larsen, 2017, s.101-103). Vi fikk inntrykk av at informantene var ærlige, ettersom de fleste var noe kritiske mot seg selv og eget arbeid.

Bearbeiding av materiale

Videre kommer vi inn i fase fire. I en kvalitativ undersøkelse vil det å bearbeide data handle om å forenkle data og gjøre det om til en tekst. Denne teksten vil hjelpe oss videre med å finne mønster og sammenhenger. Dette er en fase som kan ta litt lenger tid, men den er viktig for å få et bra sluttresultat. På grunn av at vi ikke tok noe opptak, ble alt notert underveis i intervjuet. Her kan ting skje fort, og svar blir ofte gjort om i stikkordsform. Det ble dermed viktig at vi tok oss tid etterpå til å skrive gode setninger, og lage en oversiktlig tekst (Larsen, 2017, s.110). Svarene vi mottok skriftlig og under digitale intervjuer, ble satt inn i et skjema for å gi best oversikt.

Etter at tekstene var skrevet var det på tide med analyse av data, altså fase fem. Her måtte vi gå gjennom teksten og lete etter mønster og sammenhenger. Dataanalysen holder på helt til oppgaven er ferdig skrevet. Man driver gjerne med analyse når en forbereder undersøkelsen, og når man samler inn, bearbeider og tolker data. For vår oppgave ble denne delen brukt til å

se hva de ulike barnehagen gjorde likt og ulikt. Vi så også på hvilke tanker de enkelte informantene hadde rundt tema, og om det kunne være felles tanker blant de ulike informantene. I denne fasen ble det og viktig å plukke ut den informasjonen som var brukbar for oppgaven og slette den dataen som ikke var relevant. Ved å gjøre dette ble det lettere å holde kontroll på det vi ville se nærmere på. Vi brukte deretter koding og kategorisering for å gjøre det oversiktlig. Etter vi hadde skrevet en tekst i fase fire lagde vi en tabell med alle kodene vi har fant frem. Vi spurte blant annet om hvordan foreldresamarbeidet rundt høytidsmarkering var i barnehagen, og lagde derfor koden «foreldresamarbeid». Deretter spurte vi om hvilke høytider som ble markert i deres barnehage og lagde koden «høytidsmarkeringer». Dette fortsatte vi med helt til vi hadde alle kodene vi trengte. Etter alle kodene var satt gikk vi inn i tekstene til informantene og plukket ut hva som passet under hver kode. Til slutt ble det en oversiktlig tabell som var lett å se tilbake på når som helst. Her kunne vi enkelt sammenligne de ulike svarene og finne gjentakende mønster (Larsen, 2017, s.113-117).

Vi benytter også dokumentanalyse, siden vi bruker eksisterende dokumenter og litteratur i vår undersøkelse. Disse dokumentene er ikke samlet inn av oss, men består av tekster skrevet av andre. Gjennom dokumentene kan vi finne både meningsstyringer der forfatteren uttrykker sine synspunkter og virkelighetsforståelser, samt faktainnhold som rammeplaner, barnehagelov og statistikk. Tidligere i teksten har vi for eksempel sammenlignet endringene i rammeplanen over tid (Larsen, 2017, s.120).

Neste fase vi kommer til er fase seks som går ut på tolkningen av data. Fase fem handlet om å finne funn i intervjuene og dokumentene, mens fase seks handler om å skape mening av funnene. Tolkningsprosessen vår vil preges av både data som vi har samlet inn gjennom intervju, men også litteratur som vi har lest om temaet. Tolkningen handler om å se sammenhenger og tilføre nye perspektiver til temaet man studerer (Larsen, 2017, s.122-123).

Validitet

«Validitet i kvalitative studier handler mer konkret om bekreftbarhet, troverdighet og overføringsverdi» (Larsen, 2017, s.93). Bekreftbarhet handler om hvilken grad vi undersøker det vi skal undersøke. Det går ut på å finne data som er relevant for problemstillingen slik at konklusjonene blir rette, altså valide. Troverdighet handler om hvorvidt våre fortolkninger er

gyldige fra den virkeligheten som studeres. Målet med denne type undersøkelse er å kunne overføre funnene våre til andre grupper enn de som har vært deltagende i undersøkelsen. Intern validitet handler om hvorvidt funnene i undersøkelsen vår er i samsvar med den teoretiske rammen eller om det er sammenheng mellom ulike metoder som er blitt brukt. Det handler altså om hvor korrekt og pålitelige funnene er i forhold til det man ønsker å undersøke. Ekstern validitet handler derimot om hvorvidt funnene kan generaliseres og si noe om andre sosiale sammenhenger enn den spesifikke situasjonen som er studert. Med andre ord, det handler om hvor overførbare funnene er til andre tilfeller eller kontekster (Larsen, 2017, s.93-94).

Når man har dybdeintervju, kan det oppstå feilslutninger. Det finnes ulike kilder til at feilslutninger kan oppstå. Blant dem er det intervju effekt som handler om at intervjueren påvirker informanten med oppførselen eller ytre kjennetegn. I vårt tilfelle kan det hende at informanten vil imponere oss med arbeidet de gjør i barnehagen, og derfor legger på mer. Dette kan også handle om lokasjonen på intervjuet – om det er en arena informanten er komfortabel eller en ukjent plass. Videre har vi spørsmåls effekt som handler om formuleringen på spørsmål. Her må man passe på å ikke stille ledende spørsmål som øker sjansen for å få et bestemt svar. Til slutt må vi tenke på konteksteffekten som omfatter at informanten blir påvirket av andre spørsmål som er stilt tidligere. Denne effekten kan ofte komme inn når det gjelder følsomme spørsmål. Det ene spørsmålet vi stiller er for eksempel «hva tenker du om pride-markering i barnehagen?». Her kan det hende at informanten føler at det bare finnes ett svar som er «rett». Alle disse faktorene må vi tenke på i tolkingen av intervjuene, og det kan føre til at ikke alt har like stor validitet (Larsen, 2017, s.124-125). Vårt inntrykk av svarene vi mottok på spørsmålene er at de var ærlige, og dermed valide. Dette på grunnlag av at vi mottok ganske ulike svar, selv om informantene gjerne kunne tenkt at vi søkte etter et «korrekt» svar, for eksempel når de fikk spørsmål om pride markeres hos dem.

Metode oppsummert

Ved å bruke den valgte metoden fikk vi innsikt i hvordan ulike barnehager arbeider med høytider og hvilke funksjoner høytidsmarkeringene har. Under databehandling klarte vi å skulle ut relevant informasjon for oppgaven vår og analysere svarene vi mottok. Valget av kvalitativ metode viste seg å være riktig, da vi fikk klare svar på spørsmålene og i tillegg oppdaget flere interessante aspekter.

Resultater

I dette kapittelet vil vi presentere de mest relevante svarene vi fikk fra de ulike pedagogene vi intervjuet. For å fremme poengene på best mulig måte, har vi delt inn intervjusvarene i ulike kategorier, for å bedre kunne sammenligne informasjonen fra de ulike pedagogene.

Intervjuobjektene bakgrunn

I denne tabellen presenteres de ulike intervjuobjektene med litt av sin bakgrunn, samt hvordan vi vil referere til dem videre i oppgaven.

PED1	Barnehagelærer på småbarnsavdeling, leder av mangfoldskomiteen i en barnehage med 98 barn. Veldig mange nasjoner i barnegruppen, og blant de ansatte. I større kommune.
PED2	Andrepedagog på småbarnsavdeling. Fire barn i barnegruppen med flerkulturell bakgrunn. I større kommune.
PED3	Pedagogisk leder på avdeling 1-2 år. Ingen barn med minoritetsbakgrunn i barnehagen. Kommunal barnehage i mindre kommune.
PED4	En av to pedagoger på storbarnsavdeling. Privat barnehage med utvidet kristen formålsparagraf. I større kommune.

Hva føler intervjuobjektene rundt høytidsmarkering?

Her mottok vi litt forskjellige svar. PED1 svarer at høytidsmarkering er en viktig del av barns identitet, og at det er viktig for å spre mangfoldet. Jo mer man lærer jo mindre ukjent blir det, dermed vil dette stanse fremmedfrykten. «Ønsket er at fremtidens barn skal ha en nulltoleranse for ting som rasisme» - PED1. PED2 mener at høytidsmarkering i barnehagen gjerne handler om tradisjoner. PED3 svarer at hen synes det er gøy å arbeide med de norske høytidene, og at hen ikke har mye erfaring med markering av høytider fra andre kulturer og religioner. Hen legger likevel vekt på at dette er et tema hen tenker mye over. PED4 tenker at de tradisjonelle kristne høytidene er viktig at blir markerte i barnehagen. De hører med til en kulturarv hen tenker er viktig å formidle til barna.

Hvilke religiøse høytider markeres?

Felles for alle informantene er at de alle markerer de tradisjonelle kristne høytidene som jul og påske. I barnehagen til PED1, som har et bredt mangfold, markerer de stort sett alle høytider knyttet til de forskjellige religionene. Hen legger likevel vekt på at det nok er lettere å arbeide med temaet mangfold i store byer, da de gjerne har et stort mangfold kontra små tettsteder med lite mangfold. PED2 svarer at de en vei å gå når det kommer til å lære mer om religiøse høytider og tradisjoner som barn fra flerkulturelle familier er stolte av.

Har markeringen av høytider endret seg i løpet av de siste årene?

PED1 tror at vi har fått mer kunnskap i løpet av de siste tiårene, og presiserer at det høyere mangfoldet i samfunnet kan brukes til vår fordel. Matkulturen, språkkulturen og musikken vi hører på blir i større og større grad internasjonalsert. Kulturmangfoldet fins i mye større grad rundt oss, som gjør det lettere å inkludere den i barnehagehverdagen. PED2 mener at grunnen til at vi markerer de ulike høytidene gjerne har svunnet hen i alle tradisjonene rundt dem. Hos PED3 har barns medvirkning fått større fokus når det kommer til de ulike markeringene i løpet av de siste årene. De har også hatt et økende fokus på at det ikke skal forkynnes for barna, bare fortelles og formidles på en aldersadekvat måte. PED4 svarer at de gjør det ganske likt fra år til år, men at det så klart forandres litt på formidlingsmåte og slikt.

Hvilke ikke-religiøse markeringer finner sted i barnehagene?

Alle barnehagene vi har intervjuet markerer den norske nasjonaldagen, samenes dag og nasjonaldager knyttet til barn eller ansatte på avdelingen. Barnehagedagen, FN-dagen og rockesokk blir også markert av alle barnehagene. PED4 svarer også at de markerer morsmålsdagen 21.februar hvert år. Da får barna høre på alle språkene som er representert på avdelingen. De barna som ønsker å si noe på sitt morsmål kan det. Hos dem er også alle nasjonalitetenes nasjonaldager markerte i årsplanen.

Ved spørsmål om hva intervjuobjektene tenker om å markere pride i barnehagene, fikk vi inntrykk av at dette gjøres veldig forskjellig fra barnehage til barnehage. PED1 svarer at de markerer pride i sin barnehage, og at det er viktig å markere mest mulig mangfold. Hen viser også til rammeplan for barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2017) som sier at barnehagen skal fremme seksuell legning, identitet og selvfølelse. Jo mer barna lærer om mangfold, jo

mer har de troen på at aksepten for alle mennesker ligger der. PED2 svarer at hos dem markeres pride på ulike måter, gjerne litt ut ifra hvilken aldersgruppe det er på avdelingen. Mangfold og likeverd er et viktig tema å jobbe med i barnehagen, da alle er forskjellige. PED3 svarer at dette temaet er oppe for diskusjon hver gang det nærmer seg. PED3 jobber i en liten barnehage, der noen av foreldrene har uttrykt selv at de ikke støtter å markere pride i barnehagen. I denne barnehagen jobber det også homofile ansatte, som ikke har uttrykt at de skulle ønske pride ble markert. Denne motstanden fra foresatte har gjort at pedagogene har trukket seg litt fra å markere, men PED3 er ærlig om at dette er noe de burde «tørre» å snakke med foreldrene om. Hos PED4 markerer de ikke pride, men har fokus på at mangfold og inkludering skal skinne gjennom hele barnehageåret. For å sikre dette har de laget en inkluderingsplan som inneholder blant annet familiesammensetninger, religion, funksjonsvariasjoner osv. PED4 svarer at de jobber med at alle skal kjenne på tilhørighet, og at alle er like verdifulle hele året.

Foreldresamarbeid

Når det kommer til foreldresamarbeid svarer PED1 av de pleier sende ut et skriv, hvor de informerer foreldre og foresatte om at de ønsker medvirkning når det kommer til markeringer. Dette fordi de tenker at det er de foresatte som er del av kulturen eller nasjonaliteten som vet best, og sitter på mye lærdom. PED2 har en god dialog med de foresatte rundt hvordan de markerer høytider, og hvilket fokus barnehagen har når det kommer til dem. Noen ganger blir også foresatte invitert på besøk for anledningene. Hos PED3 har de oppstartssamtaler hvert år, hvor foresatte får tilsendt spørsmålene på forhånd. Da blir de spurt om de har noen tradisjoner de markerer i hjemmet, og om de ønsker at noe skal gjøres i barnehagen i den forbindelse. Under samtalen klareres det også om de foresatte tenker det er greit at barna er med om de skulle få besøk av for eksempel en kateket eller prest, eller om de besøker kirken. PED4 svarer at de er opptatte av å ha et godt foreldresamarbeid, og at de gangene de har hatt barn med bakgrunn fra andre religioner har de markert høytider etter det foresatte ønsker. Hos dem har det aldri vært noe spørsmål om noen av barna ikke skal være med på for eksempel kirkebesøk rundt jul og påske, siden de som søker barna sine til barnehagen vet hvem de er og hvilke verdier barnehagen står for.

Oppsummering av resultater

Etter å ha holdt intervjuer og mottatt gode skriftlige svar, tenker vi at de informantene vi har kontaktet er kompetente barnehageansatte som må ha brukt tid gjennom sin profesjonsutøvelse på å reflektere rundt høytidsmarkeringer i barnehagen. Vi opplever at informantene ser mangfold som en ressurs, selv om flere er ærlige om at dette er noe de kan bli bedre på å bruke. Å snakke sammen, reflektere rundt og arbeide med temaet vil være nyttig for alle involverte.

Hvilke funksjoner har høytidsmarkering i barnehagen?

I dette kapittelet vil vi drøfte resultatene vi satt igjen med etter intervjuene, opp mot teorien vi benyttet i teorikapittelet for å besvare problemstillingen vår. Gjennom vårt arbeid med bacheloroppgaven har vi forsøkt å finne svar på hvilke funksjoner høytidsmarkering har i barnehagen, samt undersøke hvordan forskjellige pedagogiske ledere arbeider og tenker rundt temaet. Som nevnt innledningsvis har vi kommet frem til tre funksjoner vi ønsker å drøfte rundt; kulturarv, identitetsbekreftelse og samlende øyeblikk.

Oppgavens gyldighet

Hvordan vi har tolket det innsamlede materialet og hvordan vi har drøftet resultatene, vil gjerne være preget av hvordan vi selv har tolket rammeplan for barnehagen og teorien vi har benyttet oss av. Siden vi holdt kvalitative intervjuer har vi prøvd å gjengi svarene så godt som mulig. Her er vi klar over at vi kanskje ikke ville fått nøyaktig de samme svarene om vi hadde holdt intervjuene på nytt, dette på grunn av at barnehagen stadig er i endring, og at vi som mennesker kan endre meninger og oppfatningene vi har underveis som vi lever.

Kulturarv

Kulturarv i barnehagen er et viktig tema som berører både barnas kulturelle identitet, samt deres forståelse av samfunnets mangfold. Alle utgavene av rammeplanen (1996, 2006 og 2017) tar som tidligere nevnt for seg kultur og det ansvaret barnehagene har ovenfor temaet. Rammeplanen sier at barnehagen skal «gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner som er representert i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.55). Ifølge rammeplanen er religions- og livssynsmangfold ønskelig. At religion og livssynsmangfold er til stede i barnehagen, kommer

av at dette er til stede i samfunnsborgernes liv og samfunnet generelt. Om en da befinner seg i en barnehage hvor personalet og familiene er homogene, vil dette påvirke hvilke høytider som markeres og som barnegruppen får lære om.

Representasjon av mangfold

Som nevnt i innledningen av denne oppgaven har det norske samfunnet endret seg de siste tiårene, i takt med økt innvandring og økt mangfold i befolkningen. På den ene siden vil å representere mangfold i barnehagen gjennom ulike kulturelle uttrykk, tradisjoner og verdier bidra til inkludering, og verdsetting av det mangfoldige samfunnet vi nå lever i. Dette vil gi barn muligheten til å utvide horisonten sin, og lære å respektere ulike kulturarver som vil være viktig for å bygge interkulturell forståelse og toleranse. Gjennom å inkludere en representasjon av alle kulturarver i barnehagen, vil man bidra til å bevare og videreføre kulturelle kunnskaper og historie til kommende generasjoner. Når barna får mulighet til å utforske og oppleve ulike kulturelle inntrykk, får de også mulighet til å lære om nye perspektiver, språk og kunstformer.

På den andre siden kan man også finne utfordringer knyttet til representasjon av mangfold i barnehagen i forhold til kulturarv. Dersom barnehagepersonellet mangler tilstrekkelig kompetanse, samt ressurser til å representere og formidle om ulike kulturarver på en autentisk og respektfull måte, kan det føre til misforståelser eller stereotypier. Ulike tolkninger og praksiser knyttet til ulike kulturarver kan også potensielt føre til konflikter eller misforståelser dersom de ikke håndteres på en sensitiv og respektfull måte.

Andregjøring – vanliggjøring?

Som nevnt kan en homogen gruppe i barnehagen, altså en gruppe som hovedsakelig består av barn og ansatte fra en bestemt kulturell eller religiøs bakgrunn ha flere konsekvenser for utførelsen av markeringer. For eksempel kan man tenke seg at en homogen gruppe fører til at høytidsmarkeringene i barnehagen primært fokuserer på høytider og tradisjoner fra den dominerende kulturen eller religionen i gruppen. Når det gjelder norske barnehagers tilfelle, vil dette gjerne være «norsk» kultur og de kristne høytidene som jul, påske og pinse. På tross av samfunnets sekularisering, hvor religion spiller en mindre «rolle», står de religiøse markeringene i det norske samfunnet fremdeles sterkt, gjerne på grunn av tradisjonene de bringer (Hovdelien, 2017, s.37). I våre funn kan vi tydelig se forskjeller i hvilke høytider som

markeres, alt etter hvilke kulturer og religioner som er representerte i barnehagen. I PED1 sin barnehage med høyt mangfold markeres stort sett alle høytider knyttet til de religioner og kulturer som er representert, mens i for eksempel PED3 sin barnehage hvor det er lite mangfold markeres bare kristne høytider i tillegg til andre ikke-religiøse dager.

Dette får oss til å stille spørsmål rundt om det kan være enda viktigere å markere ulike høytider i barnehager med lite mangfold? På den ene siden bidrar barnehagen til barns danning og oppdragelse, og er en viktig arena for barns læring. Noen grunner til at det vil være hensiktsmessig å markere ulike høytider enn de representert, vil for eksempel være inkludering, læring og forebygging av stereotypier og fordommer. Markering av ulike høytider vil gi barna kunnskaper om ulike kulturer, som vil fremme interkulturell forståelse, respekt og toleranse, selv om barnehagen ikke bærer preg av mangfold. Dagens samfunn er mangfoldig, og selv om kanskje ikke barnegruppen bærer preg av mangfold, er det mangfold barna vil møte for eksempel når de går ut i skolen og i samfunnet. Her synes vi at PED1 kommer med et viktig utsagn i sin besvarelse: *«Det er viktig for å spre mangfoldet, jo mer man lærer jo mindre ukjent blir det. Dermed stopper fremmedfrykten. Vi vil at fremtidens barn skal ha en nulltoleranse for ting som rasisme».*

På den andre siden vil det kanskje bli sett på som vanskelig å finne ut av hvilke høytider som da skal markeres, for en monokulturell barnegruppe. Hvordan skal man finne en balansegang som ikke fremmedgjør andre kulturer og religioner, når hensikten er å «vanliggjøre»? Høytidsmarkering i barnehagen vil gjerne kreve planlegging, og mangel på systematikk vil gjerne påvirke negativt. Hidle og Krogstad (2015) mener at det kan vurderes å innføre en ordning hvor barnehagen årlig arbeider med et fast knippe minoritetsreligioner, og at å jobbe med tre religioner og livssyn i tillegg til kristendommen ville være positivt (Hidle & Krogstad, 2015, s.166). Barnehagene har et stort potensial til å bidra til samhold i en mangfoldig norsk kultur. Altså kunne dette vert en potensiell løsning på hvordan barnehager kan bidra til vanliggjøring – kontra annengjøring i sitt arbeid med høytidsmarkering i henhold til kulturarven.

Identitetsbekreftelse

Rammeplan for barnehager (2017) vektlegger at barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse

(Kunnskapsdepartementet, s.21). Dette er noe man også finner i rammeplanen fra 2006 og 1996 hvor man ser at det er lagt vekt på å respektere alle uansett hvor de kommer fra. Rammeplanen (1996) vektlegger viktigheten av å respektere alle, samt å markere høytidene til ulike kulturer som er representert i barnegruppen. Den påpeker imidlertid også at for eksempel den samiske befolkningen bør søke oppfølging av sin kulturarv i samiske barnehager dersom dette er noe de ønsker. Sammenlignet med den nye rammeplanen fra 2017 er det nå mye klarere nå at det ikke bare er en religion og kultur som skal stå sterkere enn noen av de andre (Kunnskapsdepartementet, 2017). Videre kan det også diskuteres i hvor stor grad rammeplanen ble brukt i det pedagogiske arbeidet. Vi har begge vært i praksis 100 dager hver i løpet av studiet på ulike tider av året, og ikke en gang har vi opplevd en markering av noe annet enn de kristne høytidene og den samiske nasjonaldagen.

Som Hauge (2018) skriver skal barnehagen sørge for at barna får identitetsbekreftelse og perspektivutvidelse. Identitetsbekreftelse går ut på at alle skal kjenne seg igjen, og at barnehagen skal bygge på barnas kunnskaper og erfaringer. I tillegg til dette skal barna lære noe nytt som vil gi barna perspektivutvidelse. Barna skal videre leve i en verden med ulike forståelsesmåter og virkelighetsforklaringer og det vil være viktig å vise dette til barna i en tidlig alder. Som Hauge skriver og som vi har observert i intervjuene våre er det i barnehager som har lite mangfold at majoritetsgruppen får identitetsbekreftelse og i en flerkulturell sammenheng lite perspektivutvidelse. Minoritetsgruppen vil da ende opp med lite identitetsbekreftelse, men mye perspektivutvidelse. Derimot får barnehager med større mangfold mulighet til å gi både majoritetsgruppen og minoritetsgruppen identitetsbekreftelse og perspektivutvidelse (Hauge, 2018, s. 27-28).

Lojalitetskonflikt

En viktig del av identitetsbekreftelse er anerkjennelse. Barna skal føle at de er en viktig del av fellesskapet, og delta i samspillet basert på egne premisser. I kraft av sin kunnskapsbase har hver enkelt noe å bidra med (Zachrisen, 2020, s.42). Et uønskelig problem som kan forekomme i arbeidet med høytider og markeringer i barnehagen, er at barnet kan komme i lojalitetskonflikt mellom barnehagen og hjemmet. Barnehagen skal ikke inspirere til, eller tilrettelegge for at barn gjør religiøse erfaringer, men sørge for at barna likevel får lov til å gi uttrykk for dem (Winje, 2020, s.20). Dette kan være en vanskelig balansegang, og det kan finnes flere grunner til at et barn havner i en lojalitetskonflikt mellom barnehage og hjemmet.

På den ene siden kan barn oppleve at barnehagens praksiser rundt høytidsmarkeringer ikke samsvarer med hjemmets. Foreldre og familiens forventninger til hvordan høytider skal markeres kan også være svært forskjellig fra hvordan barnehagens praksis er. Dette kan skape press og forvirring hos barnet om hvilken praksis som er «riktig» eller ønskelig å følge. Dersom et barn opplever å se og høre mer av «alle andres» høytider i barnehagen enn de barnet feirer i hjemmet, kan man da tenke seg til at dette barnet ikke føler seg anerkjent eller at barnehagen speiler barnet. Det er selvfølgelig ikke ønskelig at et barnehagebarn skal føle på en lojalitetskonflikt, eller en identitetskrise i denne forstand. Målet må være å unngå at dette oppstår.

På den andre siden vil barn få muligheten til å føle seg anerkjent og sett, dersom barnehagen har en god praksis når det kommer til høytidsmarkeringer og hvordan barnehagehverdagen speiler barna som går der. For å unngå uheldige situasjoner som lojalitetskonflikter hos barn eller konflikter med barnas hjem, vil det være særs viktig å skille mellom feiring og markering. Som tidligere nevnt vil en feiring omfatte forkynnelse, mens en markering innebærer at man samles for å markere at noen feirer en høytid. Gjennom markering kan barn fra ulike religionstilhørigheter samles, og motta formidling av fagstoff relevant for markeringen. Etter å ha arbeidet med temaet, har vi innsett at man er avhengig av et godt samarbeid med foresatte og hjemmet for å sikre at alle barn føler seg anerkjent som medlem av fellesskapet.

Fellesskap og foreldresamarbeid

Ser man på rammeplanen, kan vi observere en utvikling i forståelse av fellesskap. I 1996 fokuserte rammeplanen på kristne grunnverdier og et homogent fellesskap. I rammeplanene fra 2006 og 2017 ser vi en tydelig utvikling mot å verdsette mangfold. Fellesskapet handler nå mer om å inkludere ulike kulturer, og mangfold i barnehagen blir anerkjent som en verdi som beriker fellesskapet.

Altså er foreldresamarbeidet en essensiell del i arbeidet med høytidsmarkering og identitetsbekreftelse i barnehagen. Våre funn fra intervjuene viser også at de barnehagelærerne vi har kontaktet setter dette høyt på agendaen. Vi ser også at det gjerne er i oppstartssamtalene foreldrene blir spurt eller oppfordret til å dele rundt sine ønsker i forhold til sin kultur eller religion. PED1 forteller at de alltid sender ut et informasjonsskriv der de informerer om at de ønsker medvirkning fra foreldrene, fordi de tenker at det gjerne er de som

vet best, og at de har masse å lære bort. Hos PED2 har de en god dialog med foreldrene om hvordan de markerer høytider, samt hvilket fokus de har. PED3 svarer at foreldrene har noen tradisjoner eller høytider de markerer, og om de ønsker at barnehagen skal gjøre noe ut av det, samt at de spør foresatte om det er greit at barna er med om de for eksempel skulle fått besøk av en prest eller besøke en kirke. Hos PED4 har de fokus på de kristne høytidene, men markerer dersom andre religioner er representerte. Dersom de vet at noen i foreldregruppen sitter inne med god kompetanse på enkelte områder, blir de gjerne invitert til å komme å snakke med barna.

På den ene siden tenker vi det er positivt å involvere foresatte på denne måten, gjennom å søke kunnskap hos de som gjerne vet best. Da anerkjenner man de enkelte familiers identitet, og at den kunnskapen de sitter på er ønsket inn i barnehagehverdagen.

På den andre siden kan dette kanskje gjøre at ansvaret for synliggjøring og markering av ulike høytider havner på de foresattes skuldre? Som Michael Hertzberg hevder i sin søknad om status som merittert underviser (2023) er det barnehagen som må gå foran å ta «mangfoldsrisikoen». I dette legger man at ansvaret for markeringene i barnehagen ligger hos personalet, og ikke hos foresatte som må akseptere å bli synliggjort som «forskjellig» eller annerledes for å synliggjøre mangfoldet. Å involvere foresatte er et godt utgangspunkt for å tilegne seg bredere forståelse rundt kulturene og høytider de markerer i hjemmet, men det er ikke de foresattes ansvar om det skal markeres i barnehagen eller ei. Det er barnehagene som må tilrettelegge for opplegg rundt ulike høytider, da de alle er en del av vår felles kultur.

Samlende øyeblikk

Vi kan se en forskjell på hellige og samlende øyeblikk. Hellige øyeblikk vil være religiøse markeringer, jubileum, prosesjoner og minnesmarkering. Eksempler på dette kan være jul, hanukka og 17. mai. Samlende øyeblikk vil være en samling av en bestemt gruppe. Dette kan være skoleavslutning, idrett eller kulturarrangement. Ofte vil man finne begge deler i alle markeringer. I barnehagen vil man gjerne at alle typer markeringer skal være et samlende øyeblikk. Vi vil videre drøfte om hva det er vi egentlig burde markere i barnehagen. Er det best å bare markere dager uten religiøs tilknytning, eller er det rett å slett best med en hybrid løsning som vi kan se at mange barnehager benytter seg av i dag?

På forhånd av intervjuene lagde vi oss en hypotese om at pedagogiske ledere syntes høytidmarkeringer var vanskelig på grunn av for lite kunnskap. Dette ble derimot ikke nevnt i noen svar. Ut ifra andre spørsmål har vi sett at alle utenom en barnehage markerer flere dager som ikke har religiøs tilknytning enn de som har. Konklusjonen kan da være at barnehagelærere syntes det er lettere å marker andre dager som rockesokk, FN-dagen og bokdagen enn å markere en religiøs høytid. Det trenger ikke nødvendigvis være mangel på kunnskap, men at det kan kreve mer planlegging og hensyn som må tas ved religiøse markeringer. Man må gjerne ha et personalmøte på forhånd hvor man kan gå gjennom markeringene med hele personalet, ettersom at det kan være ansatte på avdelingen som ikke har kunnskap om dem fra tidligere. Deretter kommer som nevnt tidligere hvordan man skal svare på spørsmål, og snakke rundt religiøse tema på en respektfull måte. Ville det da vert enklere, samt mindre arbeid ved å «fjerne» de religiøse høytidsmarkeringene i barnehagen?

Videre blir spørsmålet om alle barn blir ivaretatt og sett dersom man velger å ikke markere religiøse høytider. Det er nevnt i rammeplanen at barn skal ha kjennskap til verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon i tillegg til å bli kjent med andre religioner som finnes i barnegruppen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette punktet kan bli ivaretatt uten å markere de spesifikke høytidene i religionene, men heller lese fortellinger fra ulike religioner, besøke hellige hus og bruke musikk og bilder. Dette kan da være et arbeid som går gjennom hele året, og ikke bare rundt markeringen ved en spesiell dag. Som tidligere nevnt vil dette være en metode for å ikke andregjøre minoriteter i barnehagen med å gjøre et nummer ut av at vi skal markere en dag som er ukjent for majoriteten.

Pride

Vi interesserte oss for i om pride var en dag som ble markert i barnehagen, og ville vite hva de pedagogiske lederne følte rundt denne markeringen. Her fikk vi ulike svar, men to informanter uttrykte at dette var en dag som ble markert i barnehagen, en var positiv til det, men syntes det var vanskelig å finne en måte å gjøre det på, og den siste markerte ikke pride. PED1 refererte til punktet i rammeplanen om at barnehagen skal fremme seksuell legning, identitet og selvfølelse (Kunnskapsdepartementet, 2017) som en begrunnelse for hvorfor denne dagen ble markert hos dem. Hos PED3 markeres ikke pride, men det ble uttrykt for at dette var et tema som stadig ble nevnt i løpet av året. Hos dem gikk det ikke gjennom på grunn av motstand fra foreldre. PED3 ga også forslag om å ha en type fargefest med samme budskap som pride, fordi dette ville være lettere å forsvare ovenfor foreldre. Spørsmålet vi

sitter igjen med da er om dette vil virke mot sin hensikt. Å markere mangfoldet vil alltid være positivt, men å kalle pride for en fargefest i barnehagen kan oppfattes som nedlatende og bagatelliserende for den betydningen og dybden pride-bevegelsen har for LHBT+ samfunnet. Pride kan som tidligere nevnt oppleves som en politisk markering, og det vil derfor være viktig å ikke tråkke feil på dette området.

PED4 er fra en barnehage med utvidet formålsparagraf hvor flertallet av barna kommer fra kristne hjem. Denne barnehagen hadde ingen barn med andre religioner på avdelingen i år. Disse markerer i hovedsak de kristne merkedagene, men sier at de markerer andre høytider om de har hatt barn fra andre religioner. Dette dersom foreldrene ønsker det. I denne barnehagen ferier de morsmålsdagen som ikke blir nevnt i noen av de andre barnehagene. Her får barna høre på alle språkene som er representert i barnegruppen, og barna som ønsker kan få si noe på sitt språk. De har også alle nasjonaldagene til de landene som er representerte i barnehagen i årsplanen, men har ikke store markeringer i barnehagen. Pride blir ikke markert i denne barnehagen, men de sier at de heller vil at mangfold og inkludering skal skinne gjennom hele året. Det ser ut til at det også i denne barnehagen er flere dager uten religiøs bakgrunn som blir markert, noe en kanskje ikke skulle trodd med tanke på at de er en barnehage med utvidet formålsparagraf. Foreldre som søker barna sine inn i denne type barnehage vet hva de kommer til, og det vil ikke være et sjokk at det blir lagt mer vekt på kristendom enn andre religioner. I motsetning til denne barnehagen vil det kanskje i andre kommunale og private barnehager være vanskeligere for foreldre å vite hvor stor grad det blir lagt vekt på religiøse høytidsmarkeringer.

Hvorfor beholde høytidsmarkeringer?

Argument for å beholde religiøse høytidsmarkeringer kan være fellesskapsfølelsen, inkludering, mangfold og feiring av felles verdier. Markering av religiøse høytider trenger ikke være bare for å skape fellesskap i barnegruppen, men også mellom ansatte og foreldre. Dette vil videre skape et positivt miljø som er preget av respekt, toleranse og åpenhet overfor ulike kulturer og religiøse tradisjoner. Ved å inkludere feiringen av religiøse høytider, anerkjenner og verdsetter barnehagen mangfoldet blant barna og familien. Dette sender et sterkt signal om at alle er velkomne og at deres kulturelle og religiøse bakgrunn blir respektert og anerkjent. Selv om religiøse høytider har ulike religiøse betydninger, kan de også være knyttet til felles verdier som kjærlighet, fred, tilgivelse og medfølelse. Markering av disse

høytidene gir anledning til å fremheve og feire disse felles verdiene som er relevante for alle, uavhengig av religiøs tilhørighet.

Når man ser på alle disse faktorene sammenlagt ser vi for oss at det beste vil være å fortsette med en hybridpraksis som alle barnehagene vi har intervjuet har hatt. I en hybridpraksis kan det være et alternativ å lage seg en plan på starten av året hvor alle dagene som skal markeres er satt opp. Dette vil da inkludere alle de religiøse høytidene som skal markeres og andre merkedager som barnehagedagen, morsmålsdagen, rockesokk og FN-dagen. På denne måten vil man få både samlende og hellige øyeblikk i barnehagen der alle får ta del i et felleskap. Fellesskapet vil ikke bare bestå av barna, men også foreldre og de ansatte i barnehagene.

Avslutning

Vi ser at barnehagelærere har et stort ansvar når det kommer til kulturarv, identitetsbekreftelse og samlende øyeblikk i forhold til høytidsmarkering i barnehagen. I denne oppgaven har vi undersøkt ulike måter forskjellige barnehager utøver sin praksis når det kommer til markering av høytider, både religiøse og ikke-religiøse. Barnehagene i mindre bygder og kommuner har ofte mindre mangfold, og vi ser tydelig at disse barnehagene gjerne har en lengre vei å gå når det kommer til formidling av mangfold gjennom pedagogiske markeringer. Vi tar oss i å undre over om dette kommer av en mangel i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, da den sier at den kristne kulturarven og andre religioner som er representert i barnegruppen skal markeres. Det vi mener med dette er at veldig homogene «grendebarnehager» kanskje faller ut av det norske mangfoldsfellesskapet, fordi de ender opp med å mangle mangfoldskompetanse.

Samfunnet har utviklet seg, og er i stadig endring. Vi har vært innom statistikk rundt mangfold i norske barnehager, sekularisering, identitet og kultur, samlende og speilende øyeblikk, personalets kompetanse og foreldresamarbeid. Dette fordi vi tenker at alt henger sammen, og at det er behov for bevissthet rundt hvordan samfunnsendringene påvirker arbeidet man gjør i barnehagen. Det er nå 28 år siden den første rammeplan for barnehager kom ut, og i det større bildet er ikke det lenge siden. Da kan man tenke seg, og kanskje håpe at det om nye 28 år og helst tidligere kommer en ny og oppdatert utgave som omfavner kultur-, religions- og livssynsmangfoldet enda bedre.

I dagens samfunn er det viktig å kjenne til de referansene som finnes. Mangfold er ikke bare viktig for enkeltbarnet, det er viktig for alle. Derfor vil vi avslutte med å ta et klart standpunkt: Ja til perspektivutvidelse i form av religiøse markeringer. Ja til markering av pride. Ja til å tørre å våge som barnehagelærer. Ja til å ta et standpunkt.

Litteraturliste

- Barne- og familie departementet. (1996). *Rammeplan for barnehagen* Q-0905 B. <https://www.nb.no/items/eb2b9a82f02fd128ffdc37f04fac0449?page=8&searchText=rammeplan%20for%20barnehager>
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_1#§2a
- Belseth, K. & Winje, G. (2022). *Religioner og hverdagspluralisme i barnehagen* (2.utg). Cappelen Damm akademisk.
- Bråten, O. M. H. (2019). Mye på spill: Den nasjonale debatten om skolegudstjenester belyst med to lokale caser. *DIN – Tidsskrift for religion og kultur*. Nr 2., 2019, s. 139 – 165. <https://ojs.novus.no/index.php/DIN/article/view/1720>
- Hauge, A-M. (2018). *Den felleskulturelle skolen*. (utg.3). Universitetsforlaget.
- Hellesund, T. (2021). Vanliggjøringens potensial. Homofili og andre «fundamentale forskjeller». I M. V. D, Lippe. (Red.), *Fordommer i skolen. Gruppekonstruksjoner, utenforskap og inkludering* (s. 341-365). Universitetsforlaget.
- Hertzberg, M. (2023). *Rytmer, religion og rampenisser: En rebelsk tilnærming til undervisning om høytidsmarkering i høyere utdanning (BLU)*. Søknad om status som merittert underviser.
- Hidle, K-M, W. (2017). Barnehagens arbeid med religion – en arena for integrering og demokrati. I O. Hovdelien (Red.), *Minoritetsreligioner i barnehagen* (s. 67-86). Fagbokforlaget.
- Hidle, K-M. & Krogstad, K. (2015). «Er det mange måter å være norsk på? En empirisk studie av arbeid med minoritetsreligioner i religiøst mangfoldige barnehager» i *Prismet*. 66(3), 155 – 167. <https://journals.uio.no/prismet/article/view/4534/3987>
- Hovdelien, O. (2017). Religion og sekularisme i barnehagens verdiforankring. I O. Hovdelien (Red.), *Minoritetsreligioner i barnehagen* (s. 33-40). Fagbokforlaget.
- Hovdelien, O. (2017). Religionsforståelsen i ny rammeplan for barnehagen. *Prismet*. 68(4), s. 289-303. <https://journals.uio.no/prismet/article/view/5839/4987>
- Hovdelien, O. (2019). *Religion og samfunn. En innføring*. Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/reg/2006/0001/ddd/pdfv/282023-rammeplanen.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Norges offentlige utredninger. (2013). *Det livssyns åpne samfunn* (NOU 2013:1). Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/eecd71cd8f2a4d8aabdf5a7742e96b4d/nou/pdfs/nou201320130001000dddpdfs.pdf>
- Olsen, T. A. & Sollid, H. (2019). Samisk nasjonaldag i skolen: Mellom feiring og markering. *UIT*. 2019(2), s.113-137.
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/17605/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Statistisk sentralbyrå (2017). *Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen?* Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen> (Lest 30. april 2024).
- Statistisk sentralbyrå (2023). Minoritetsspråklige barn i barnehager 1-5 år. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12272/tableViewLayout1/> (Lest 30. april 2024).
- Stålsett, S. J. (2021). *Det livssyns åpne samfunn*. Cappelen Damm Akademisk.
- Winje, G. (2010). *Høytidsmarkering i barnehagen*. Høyskoleforlaget.
- Zachrisen, B. (2020). *Omsorg i en kulturell kontekst*. Universitetsforlaget.